

F·ESTE
LANDSKAP · ARKITEKTUR

U B E R G S M O E N

MULIGHETSTUDIE MARS 2026

Tittel:
Mulighetsstudie Ubergsmoen

Forfattere:
Tone Telnes, Sigurd Aanby, Jenny Fischer

Dato:
24.03.2026

Oppdragsgiver:
Vegårshei kommune

Kontaktperson:
Terje Flaten

Prosjektgruppe:

- Vegårshei kommune v/Arild Flaten, Tone Songedal, Chantal van der Linden, Hege Nilsen,
- Tangen grendelag v/Marianne Songedal og Leif Arne Hagane
- Agder fylkeskommune v/Diderik Cappelen
- Feste Landskap•Arkitektur v/Sigurd Aanby og Tone Telnes

Prosjektoppsummering:
Stedsutvikling, fortetting, synliggjøring, vegfinning, sentrumsopprusting,

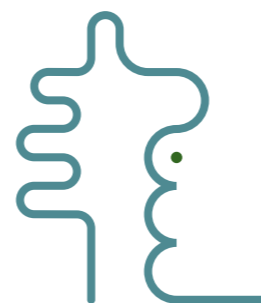
Arbeidet er gjort med midler fra Agder Fylkeskommune.

Fremsideillustrasjon: Ortofoto av Ubergsmoen

Produsert av:
FESTE LANDSKAP • ARKITEKTUR
Tordenskioldsgate 6, 3921 Porsgrunn
Tlf: + (47) 35 93 02 10
www.feste.no
sor@feste.no

INNHold

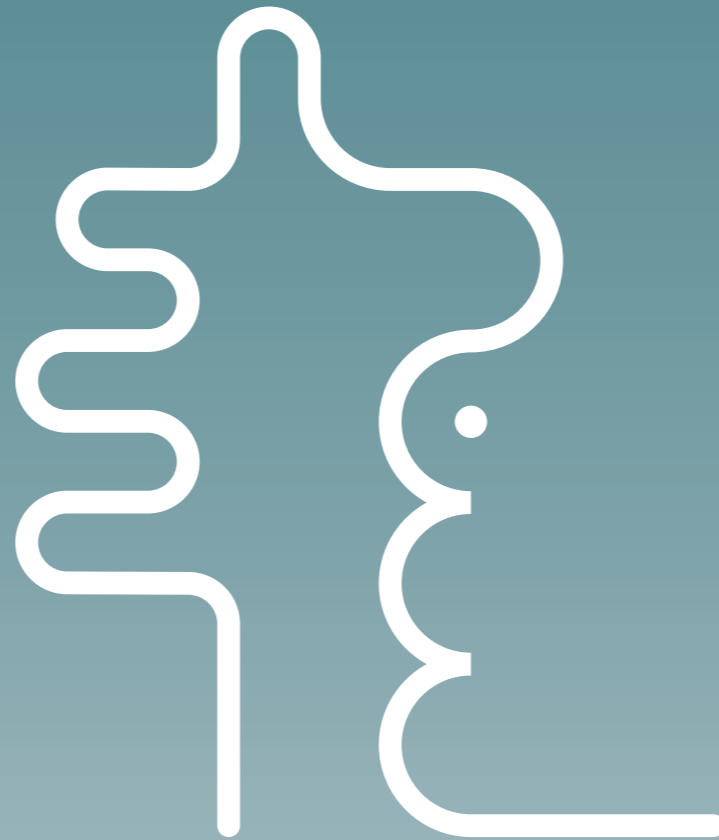
INNLEDNING	s. 5
• Kort om oppdraget	s. 6
• Planområdet og planstatus (reguleringsplanen)....	s. 7
OMRÅDEANALYSE	s. 8
• Stedets fortellinger.....	s. 10
• Kjent kunnskap- Temakart	s. 15
• Inspill og medvirking.....	s. 23
STEDETS MULIGHETER	s. 31
• Opplevelsen av stedet.....	s. 33
• Ideer og muligheter.....	s. 34
LØSNINGSFORSLAG	s. 39
• Fokusområde Engene.....	s. 40
• Fokusområde Tangen.....	s. 48
• Veggen videre....	s. 52

Målet med denne mulighetsstudien er gjennom medvirkning og kreativ idéutvikling å finne frem til tiltak som kan styrke stedsutvikling, folkehelse og trivsel på Ubergsmoen.

FESTE

INNLEDNING

KORT OM OPPDRAGET

Denne rapporten illustrerer noen muligheter som vi tror kan tilføre nye kvaliteter på stedet. Tiltakene som er foreslått er visualiserte ideer og innspill. De er ikke formelt avklart med grunneiere eller andre beslutningstakere.

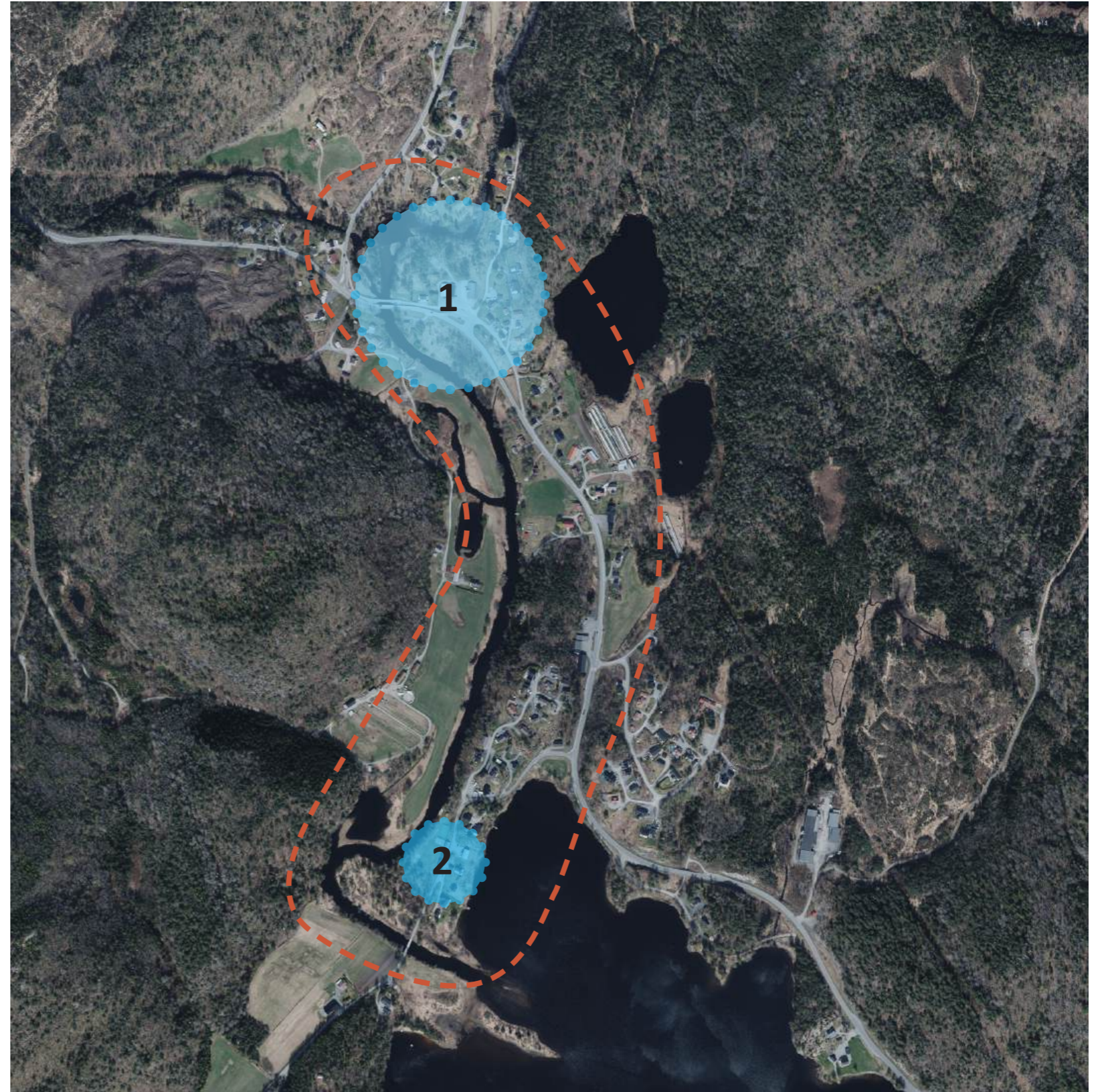
Målet med mulighetsstudien er å starte diskusjonen om en fremtidsrettet utvikling av Ubergsmoen som lokalsenter. Gjennom å styrke lokalsamfunnet med viktige funksjoner som et nærsentrum trenger, og å få til en hyggelig og trygg infrastruktur som binder stedet sammen, er målet å styrke bolyst og stedsidentitet på Ubergsmoen. Hvilke boformer er det ønske om og mulighet for her? Hvilke møtesteder er viktige å styrke og hva savner de som bor her? Stedets grønne kvaliteter og rekreasjonsområder ved elva er viktig å styrke som del av å bygge et godt nærmiljø og nabolag. I en type prosjekt som dette vil en tilnærming der de naturlige kvalitetene på stedet gir premisser for utforming og innhold, være særlig viktig.

I oppdragsbestillinga er det etterspurt at det ses på muligheten for en helhetlig videreutvikling av stedet med 2 geografiske fokusområder;

- 1) Området med dagligvare og kafe (Engene).
- 2) Nærmiljøanlegget på Tangen.

Konkretisering av fysiske tiltak vil det være naturlig å knytte til disse to områdene.

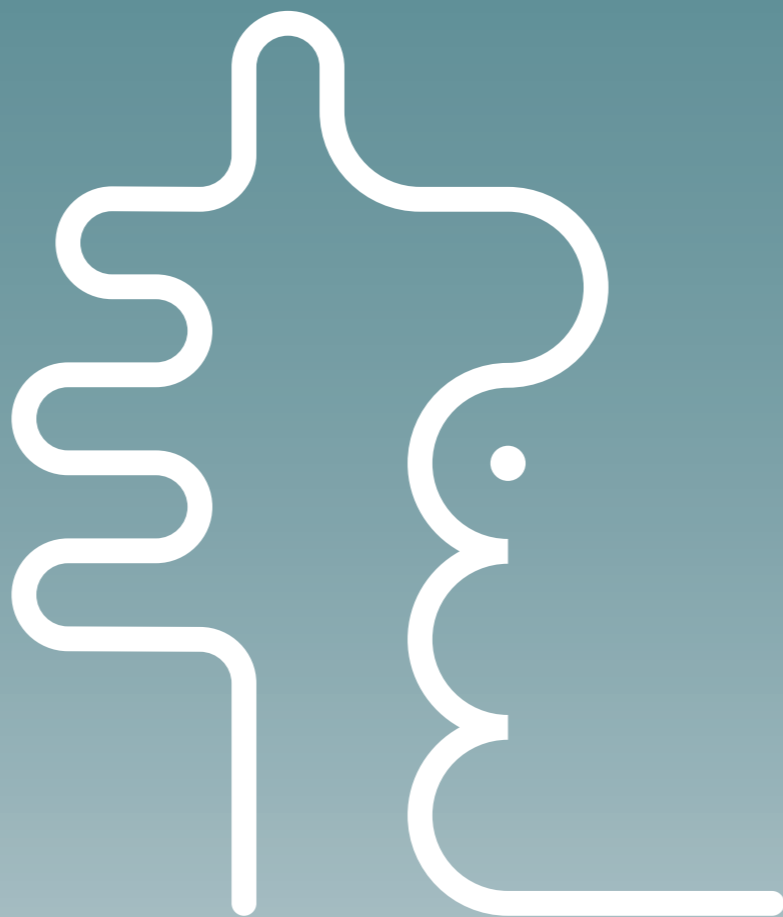
Det er jobbet med å finne enkle og gode grep som bygger videre på steds karakter og lokale tradisjoner, samtidig som det er lagt til noen nyskapende elementer i løsningene. Innspillene som kom i folkemøtet og drøftinger som er gjort i arbeidsgruppa, har gitt viktig informasjon om hva folk er opptatt av, hva de ønsker seg og hva det kan være mulighet for å få til. Her finnes mange fine kvaliteter å bygge videre på. Kanskje det aller viktigste med en mulighetsstudie som denne, er å synliggjøre for folk hva de har av kvaliteter som kan fremheves og videreutvikles.

Illustrasjonen viser et kartutsnitt der avgrensning av planområdet rundt Ubergsmoen er markert med rød, stiplet linje. Fokusområdene er ringet inn med blå sirkler

OMRÅDEANALYSE

Illustrasjonen viser "Parti af Engen, Ubergsmoen" 1900-1970, Kilde: Aust-Agder kulturhistoriske senter, Foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid.

STEDETS FORTELLINGER

Vi er alltid opptatt av å kartlegge hva stedet har av kvaliteter og særpreg før vi finner ut hva det nye skal bli. Derfor starter vi alltid arbeidet med å bli kjent med stedet ved å:

- reise på befaringsferd for å se og oppleve stedet,
- leite etter historien ved å studere gamle foto og kart,
- snakke med folk som bor og driver med næring og aktiviteter på stedet.

Vi har løftet frem disse elementene som viktige for hva som har formet stedet:

Vegen og krysset - handel og transport

Vanna og elva - tømmerfløting, sagbruk, fiske, fri-luftsliv

Gårdstuna og skogen - jord- og skogbruk

Nutene rundt - natur, landskap

Stedsnavn

Navnet Ubergsmoen viser til både gården Uberg og landskapstypen mo (slette eller tørr, sandholdig mark). Ordet Uberg kan komme av det gammelnorske ordet *Ufaberg* som kan skrives fra *ufr-* hubro. En kanskje mer sannsynlig betydning er at ordet er avledet av *uven-* vid - der gårdene ligger i åpent terreng (kilde: Norsk Stadnamnleksikon).

De to fokusområdene vi skal se spesielt på er sentrumsområdet på Engene og nærmiljøanlegget ved grendehuset på Tangen.

Engene er navn på flata som ligger i elvesvingen ved krysset mellom Fv 414 og 415. Her ligger idag butikken og kaféen og buss-stoppen mellom forbindelsene fra Åmli og Myra (Vegårshei sentrum).

Tangen ligger, som navnet beskriver, ute på den smale tangen mellom elva og Ubergsvannet.

”Før i tida” (1950-60-tallet)

(Notert på folkemøtet)

3 butikker- Handelslaget- alle hadde bensinpumper
2 smier

Engenegården lå i bakken opp mot Myra-flomutsatt. Nå er området fylt ned.
Overløpsdam i elva ville vært bra.

Posthus
Bedehuset
Telefonsentralen
Campingplassen

Vegarheim- var en katalysator med mye liv:

- Bygdefest- Selskap- Skirenn.
- Dagens ungdom trenger et sted....
- Rikt foreningsliv
- Volleyball (Norgesmestere!)
- Skytebane
- Hoppbakke
- Svømmeklubb (Badehus på Tangen-står idag på Svenes)

Tangen skole (til 1970).

Snekkerverksted.

Tangen grendelag. Bibliotek 1 dag i uka. Alle baka kaker.

Illustrasjonene på denne og de neste sidene viser gamle foto hentet fra facebookgruppen Ubergsmoen i gammel tid

Telemarksveien går gjennom Ubergsmoen. Her foto fra den gamle veisløyfa (Gamlegata). Foto fra facebook gruppen

Ubergsmoen - G.nr. 48. Fotograf Jens Vevstad 1900 - 1970 Kilde: Aust-Agder kulturhistoriske senter. Foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid

Gammelt foto fra ca 1905 som viser Uberg bru. Foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid

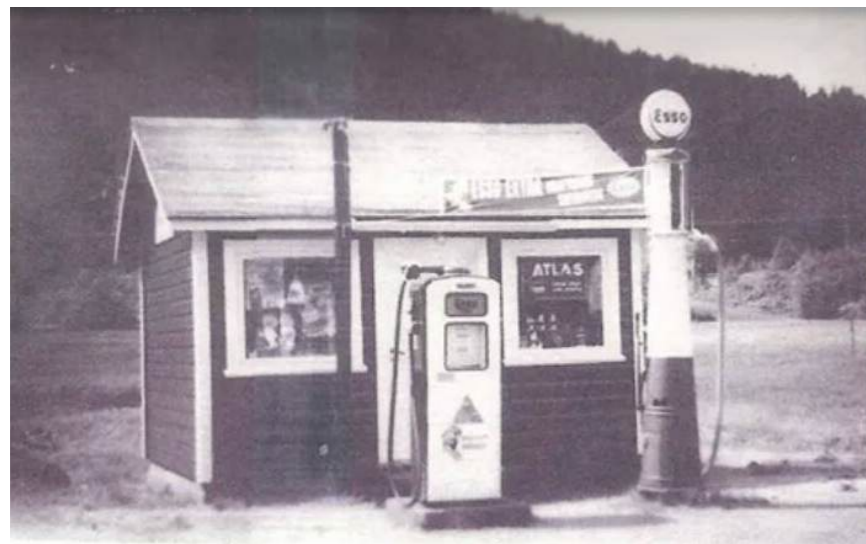

Illustrasjonen viser Ubergsmoen med Engene i forgrunnen, sett fra Songåsen, trolig tidlig på 1960-tallet, foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid

Aslakensbutikken

Foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid

"Alle butikker hadde bensinpumper".

Foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid

I mellomkrigstida var birøkt en viktig attåtning. Bildet er fra Limyra. Ref Arne Lie Christensen sin rapport

Stedet Ubergsmoen

Ubergsmoen ligger langs riksvei 414/415, omtrent midt mellom Tvedestrand og Myra (kommunesenteret i Vegårshei). Området ligger i et skog- og dalføre og har tradisjonelt vært preget av skogbruk, jordbruk og småindustri. Den omkringliggende naturen har gitt gode vilkår for både tømmerdrift og seterdrift i tidligere tider.

Fra 1800-tallet og ut på 1900-tallet var Ubergsmoen en viktig plass for skogbruk og sagbruksdrift. Det ble drevet flere små sagbruk og høvlerier i området, og tømmerfløting på Vegårsvassdraget var en sentral næring fram til etter krigen.

På midten av 1900-tallet ble det etablert industri og handel på stedet – med verksteder, butikk og samlingspunkt for bygda. Ubergsmoen ble etter hvert et lite trafikknutepunkt fordi det ligger strategisk til mellom Vegår som natur- og fritidsområde og transportveiene mot kysten (Tvedestrand). Landhandelen til Aslaksen er tatt vare på og står idag på Vegårshei bygdetun.

Kort oppsummert:

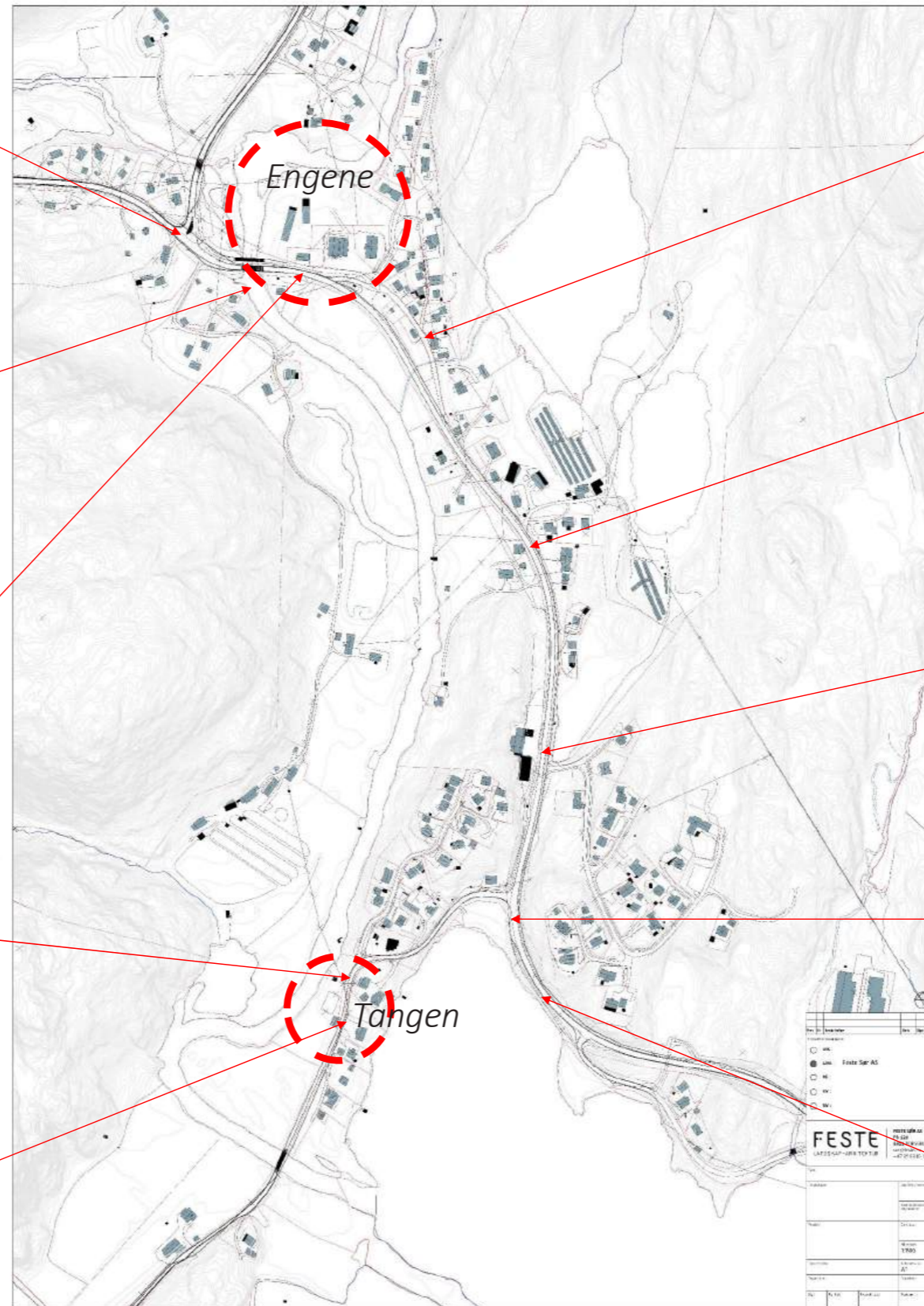
Ubergsmoen er et tradisjonsrikt lite bygdesentrum som har vokst frem gjennom skogbruk og industri, og som i dag har beholdt sin karakter som et rolig og naturnært tettsted i Vegårshei. Stedet illustrerer mye av den typiske utviklingen i indre Agder – fra jord og skog til moderne smånæring og boliger.

Fra Ubergfjell mot Tangen, tidlig på 1960-tallet, bilde tatt av Svein Aslaksen tilhører Finn Aslaksen, Foto fra facebook gruppen Ubergsmoen i gammel tid.

Å komme til stedet

Hva man ser fra veien definerer i stor grad opplevelsen av stedet. Hva gir stoppeffekt?

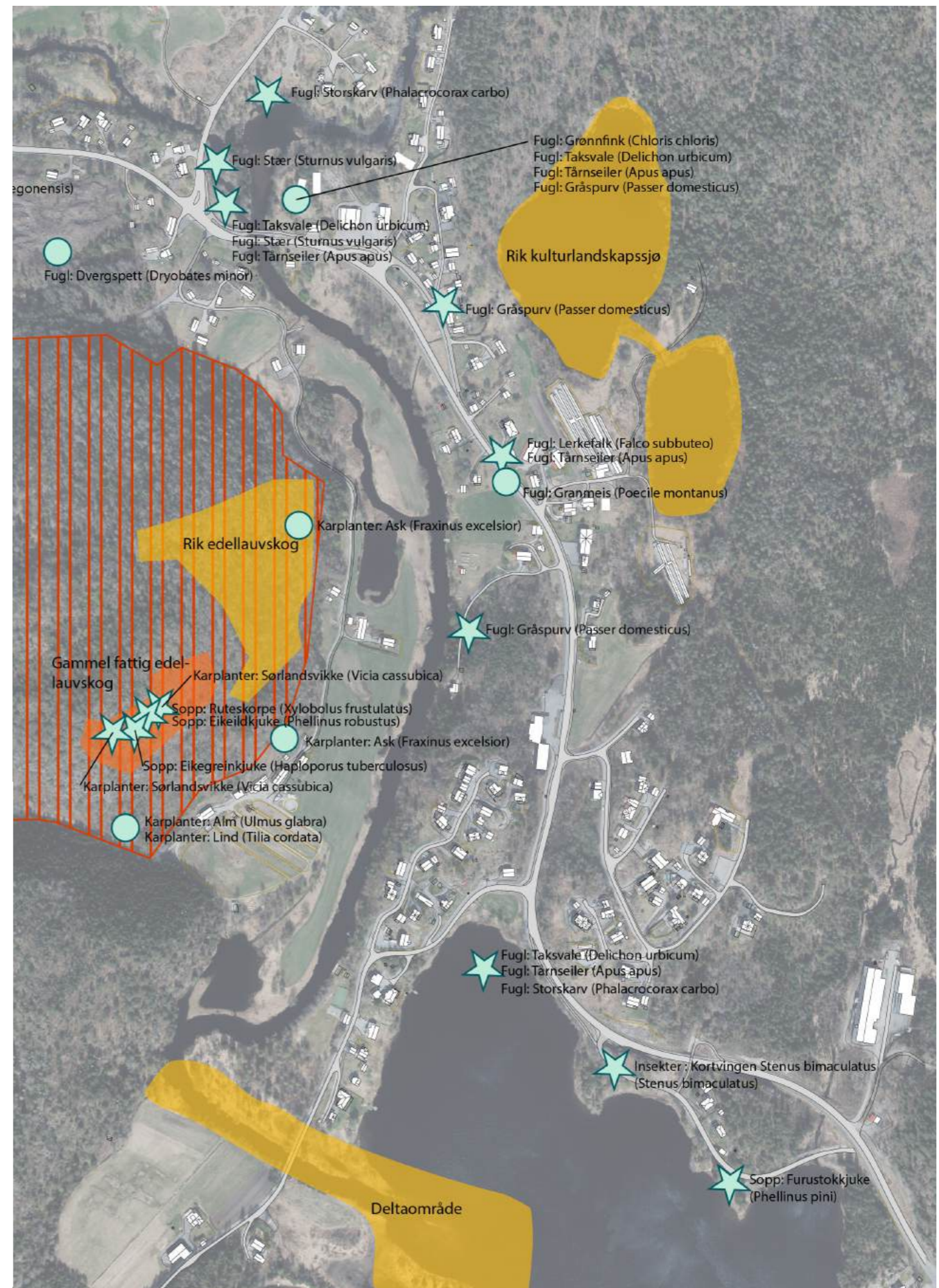
Illustrasjonen viser et kart med fotoreferanser over hvordan Ubergsmoen oppleves fra veien. Fotoene er hentet fra Street View

KJENT KUNNSKAP - TEMAKART

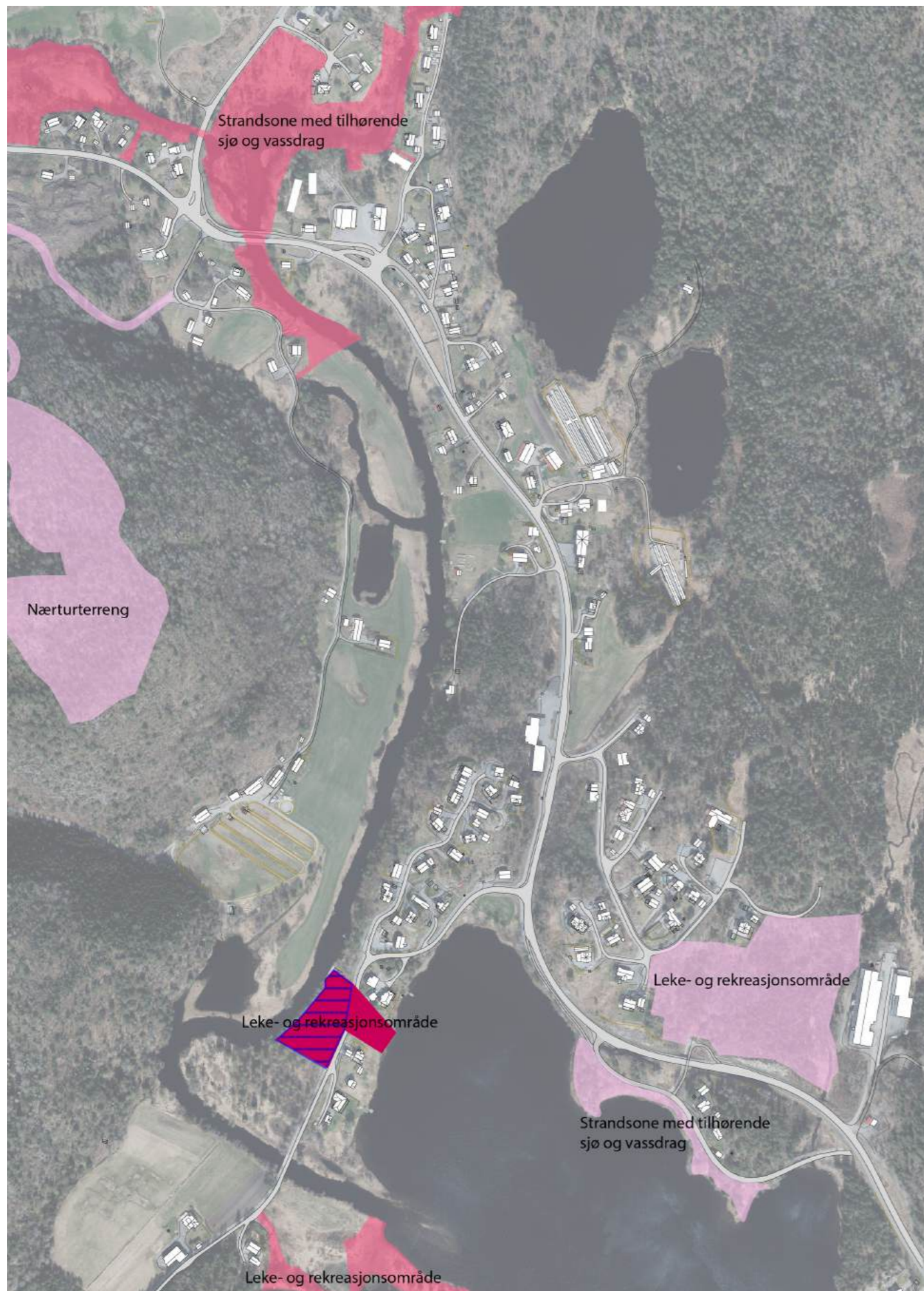
Temakart- Naturverdier

Kartet til venstre viser naturverdier registrert i Naturbasen. Stjernene og sirklene markerer hvor arter av interesse er observert, i dette tilfellet arter som er kategorisert som nær truet, truet eller som andre spesielt hensynskrevende arter, med et tydelig flertall av nær truede arter. Disse observasjonene hentes av Naturbasen fra Artsdatabankens tjeneste Artskart, som igjen samler og formidler data fra et stort antall databaser i ulike institusjoner. Forekomsten av en sårbar art kan indikere at området har høy økologisk verdi, ettersom enkelte naturtyper er spesielt godt egnet for bestemte arter.

De gule og oransje områdene viser hvor Miljødirektoratet har vurdert naturmiljøet i henhold til verdsettingskriteriene i veilederen *M-1941 Konsekvensutredninger for klima og miljø*. Her er områdene vurdert til å ha enten middels eller stor verdi. Det rødstripete området markerer et naturreservat. Dette er viktige observasjoner, ettersom slike områder har høy naturverdi og kan være av interesse for både innbyggere og besøkende. Samtidig synliggjør kartet hvilke områder som bør unngås ved videre utbygging.

Kartet viser registrerte naturverdier hentet fra Naturbasen

Kartet viser registrerte og verdsatte friluftslivsområder

Temakart- Friluftsliv

Dette kartet viser hvor Miljødirektoratet har kartlagt og verdsatt ulike områder etter metodikken i Miljødirektoratets veileder M98-2013 Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Formålet er å gi en oversikt over områder som er viktige for allmennhetens friluftsliv.

De lyserosa områdene er registrert som «Registrert friluftslivsområde», som tilsier områder med moderat friluftsverdi. Området rundt Ubergsfjell er meldt inn av Tangen grendelag som nærturterreng; området ved Blautkjerr/Grasåslia er registrert som et leke- og rekreasjonsområde, og sør for dette ligger Kolfertangen/Skogly – en strandsone med tilhørende sjø og vassdrag, registrert som friluftslivsområde.

De mellomrosa områdene regnes som viktige friluftslivsområder. Strandsoneområdet ved Storelva vurderes å ha flere opplevelseskvaliteter, ganske god egnethet og god tilgjengelighet. Kallarbergsanden er også et viktig friluftslivsområde, beskrevet som badeplass og naturområde med enkelt toalett og en liten parkeringsplass.

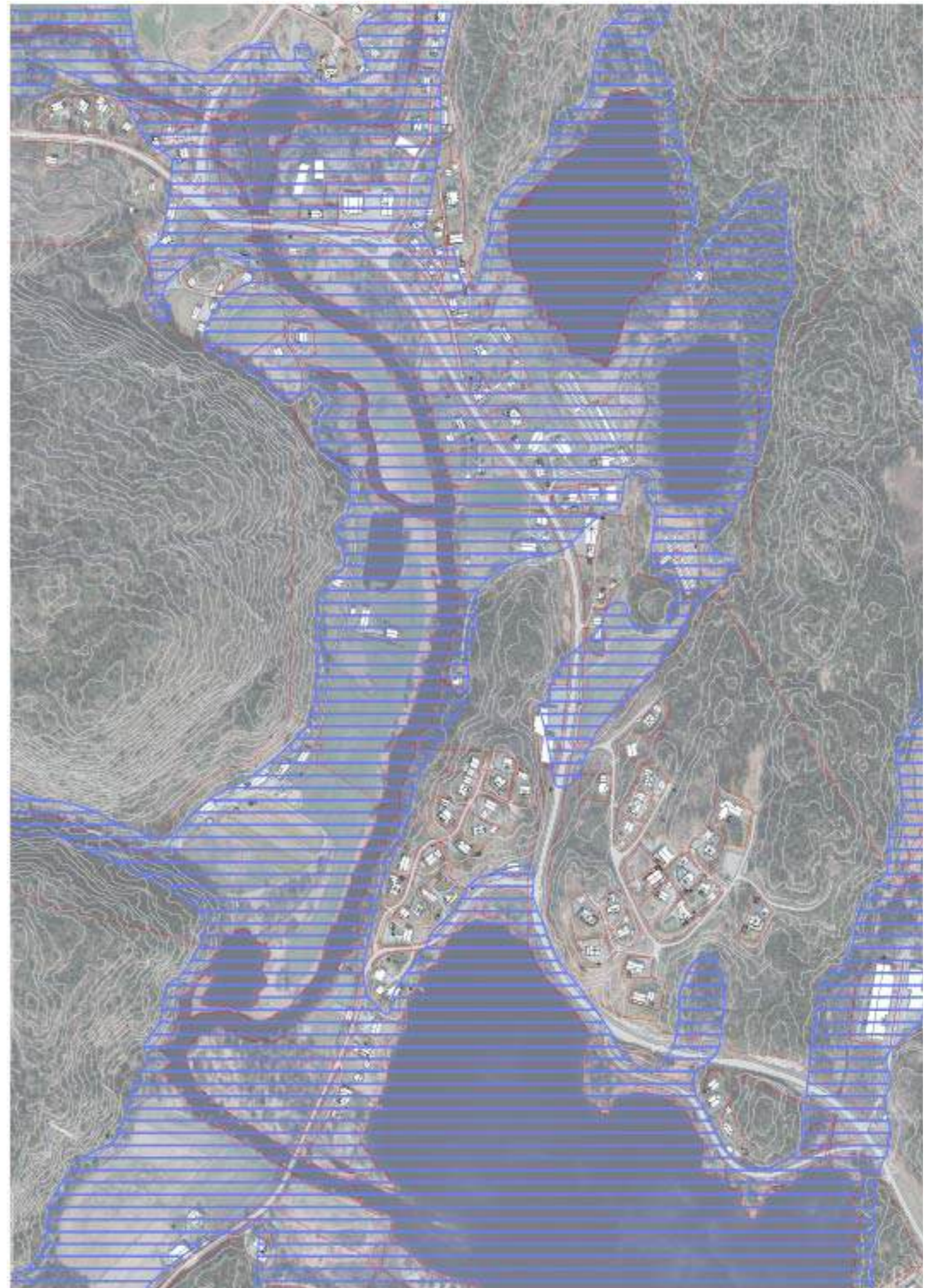
De røde områdene er registrert som svært viktige friluftslivsområder med høy brukerfrekvens; Tangen med alle sine aktiviteter, og Grasåsen nord, som brukes av barnehagen. Området med blå skravur er et statlig sikret friluftslivsområde.

Kartlagte friluftslivs-områder, verdi	
Tegnforklaring	
	Registrert friluftslivsområde
	Viktig friluftslivsområde
	Svært viktig friluftslivs-område
	Statlig sikra friluftsområder

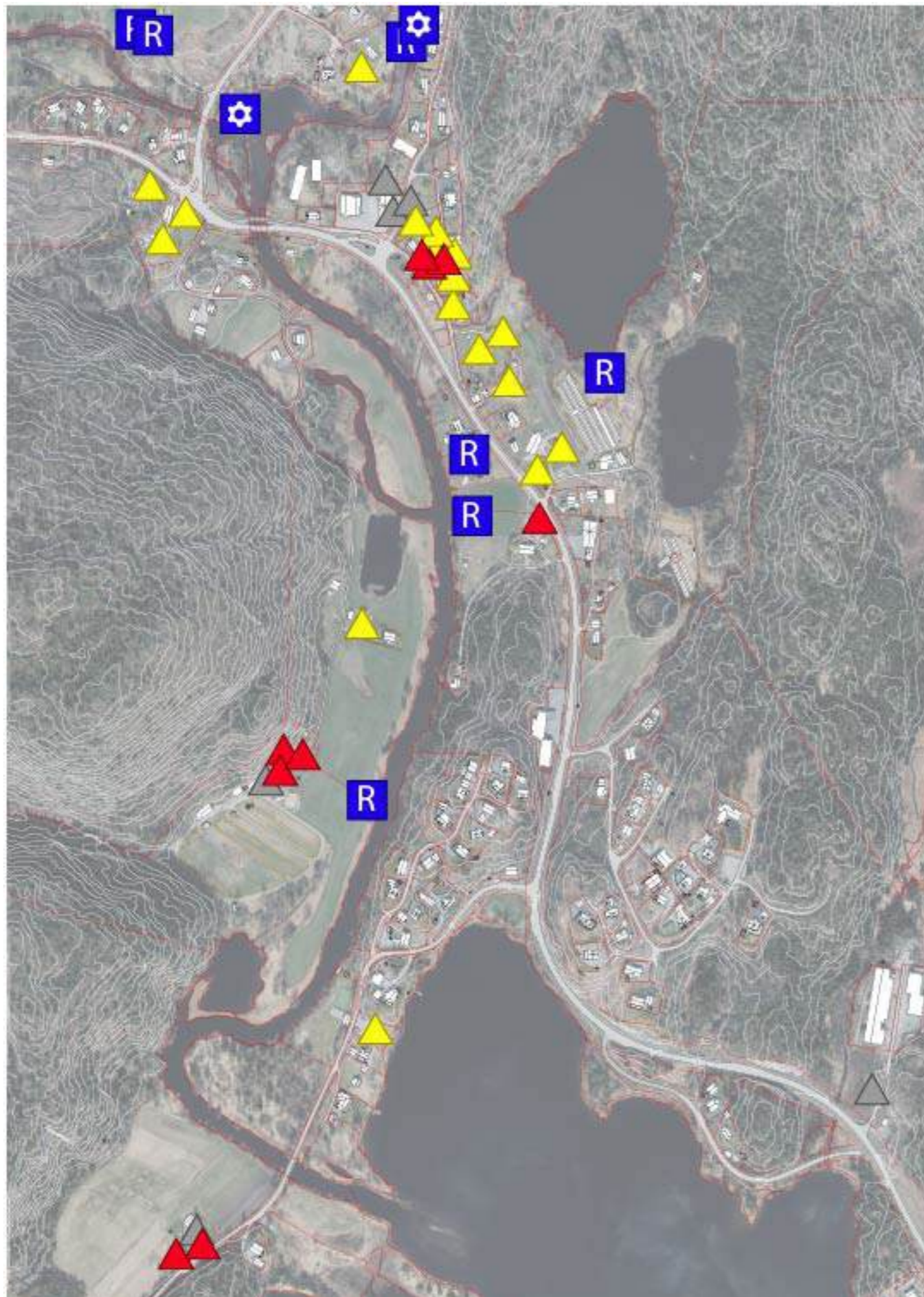
Temakart- Flom aktsomhet

NVEs aktsomhetskart for flom er et nasjonalt datasett som på oversiktsnivå viser hvilke arealer som kan være utsatt for flomfare. Aktsomhetsområdene er analysert basert på landsdekkende høydemodell med 10 x10 m oppløsning, landsdekkende datasett FKB-vann og en estimert vannstandstigning i norske elver.

Uavhengig av vannstandsstigningen, er det langs alle elver og innsjøer i aktsomhetskartet, inkludert et område på minimum 20 m fra kant av elv, bekker og innsjøer. Stormflo og konstruksjoner om f.eks. bru og kulvert kan medføre at vannstanden heves og er ikke tatt hensyn til i aktsomhetskartet.

Kartet viser aktsomhetssoner for flom

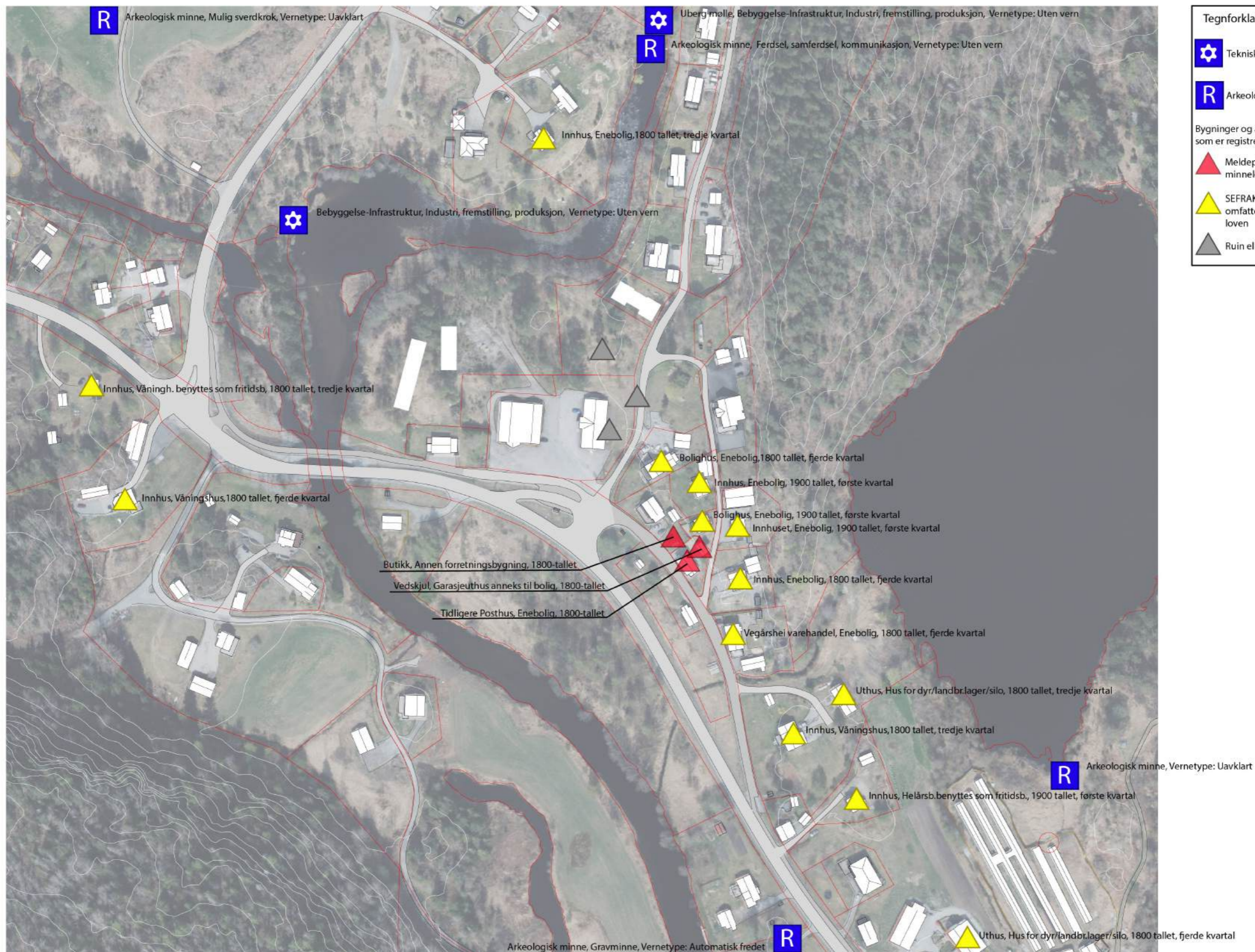
Tegnforklaring	
	Teknisk/Industrielt minne
	Arkeologisk minne/lokaltet
	Meldepliktig i hht Kulturminnelovens §25
	SEFRAK-bygg som ikke er omfattet av Kulturminneloven
	Ruin eller fjernet objekt

Kulturminner

SEFRAK betyr Sekretariatet for registrering av faste kulturminner i Norge. SEFRAK-registeret er først og fremst eit kulturhistorisk register for å identifisere verneverdige bygninger i lokalmiljøet. SEFRAK-registreringene foregikk i perioden 1975–1995. Registratorene kartfestet, målte opp og fotograferte bygninger oppført før år 1900.

Kulturminnene er registrert i Riksantikvarens offisielle database, med ulik vernestatus. Et kulturminne er i denne sammenhengen en helhet bestående av en lokalitet med et eller flere enkeltminner.

Kartet viser SEFRAK-registrerte bygninger på Ubergsmoen. Oversiktskart på denne siden. Utsnitt med zoom inn på Engene på neste side (side 19) og på Tangen på side 20

Tegnforklaring

- Teknisk/industrielt minne
- Arkeologisk minne/lokaltet

Bygninger og andre kulturminner som er registrert i SEFRAK-registeret

- Meldepliktig i hht Kulturminnelovens §25
- SEFRAK-bygg som ikke er omfattet av Kulturminneloven
- Ruin eller fjernet objekt

Tegnforklaring

- Teknisk/industrielt minne
- Arkeologisk minne/lokaltet
- Meldepliktig i hht Kulturminnelovens §25
- SEFRAK-bygg som ikke er omfattet av Kulturminneloven
- Ruin eller fjernet objekt

Infrastruktur og forbindelser

Dette kartet viser infrastruktur og forbindelser rundt Ubergsmoen. Fv 414 mot Myra og 415 til Åmli (kalles også Telemarksveien), går gjennom bygda med flere sideveier som leder til gårdstun og boligområder. I sør tar fv 95 av til boliger, nærmiljøanlegg og grendehus på Tangen.

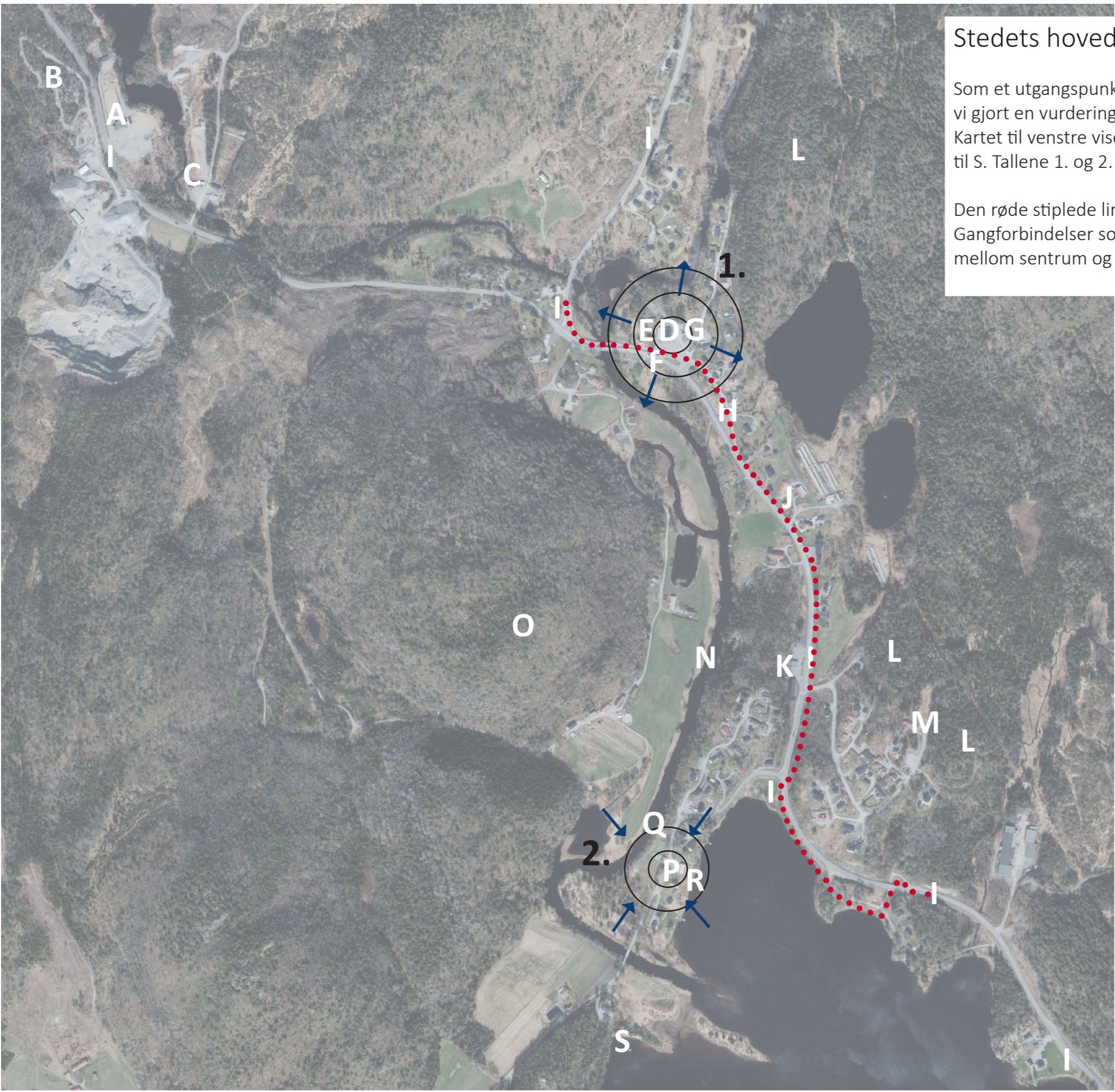
Den røde stiplede linjen viser hvor det finnes gang- og sykkelveg. Denne går hovedsakelig langs fylkesveien og knytter sammen bussholdeplassene. Det finnes også noen gangveier i de nyere boligområdene i Grasåslia. De gule stiplete linjene viser turstier eller skogsveier. Elven er den eldste forbindelsen, tradisjonelt brukt til tømmerfløting.

Tegnforklaring

- Gjennomkjøring (Fv 414 og 415)
- Sekundær tverrforbindelse (inkl fv95)
- Gang-/sykkelveg og fortau
- Sti
- Elva

Kartet viser infrastruktur og forbindelser rundt Ubergsmoen

Stedets hovedelementer

Som et utgangspunkt for å arbeide med stedets særpreg og overordnede struktur, har vi gjort en vurdering av hvilke elementer som oppleves som de viktigste i Ubergsmoen. Kartet til venstre viser steder som er nevnt og peker seg ut, markert med bokstavene A til S. Tallene 1. og 2. viser de to hovedområdene vi er bedt om å se spesielt på.

Den røde stiplede linjen viser eksisterende gangforbindelse langs fylkesveien. Gangforbindelser som knytter stedet nærmere til elva og gir en bedre sammenheng mellom sentrum og Tangen og mulighet for rundturer, savnes.

- A** - Vegarheim
- B** - Motorcrossbane
- C** - Skytebane

- D** - Butikken
- E** - Kafe
- F** - Bussbytte
- G** - Fotpleie/frisør/etc
- H** - Gamlegata
- I** - Buss-stopp

- J** - HonningMoen gårdsbutikk
- K** - Bensinstasjon
- L** - Regulerte boligtomter
- M** - Barnehagen
- N** - Elva
- O** - Ubergfjellet

- P** - Grendehuset
- Q** - Brygge og aktivitetsanlegg
- R** - Badeplass Tangen

- S** - Badeplass Sanden

Kartet viser punkt som peker seg ut som viktige på stedet

Program

Folkemøte om stedsutvikling på Ubergsmoen

Sted Kaféen

Tid onsdag 5. november kl. 18:00-20:30

Tid	Hva	Hvem
18:00	Velkommen til folkemøte	Varaordfører Arild Flaten
18:10	Fortellingen om Ubergsmoen	Eystein Loftesnes
18:30	Hvorfor satse på stedsutvikling?	Rådgiver Diderik Cappelen, Agder fylkeskommune
18:40	Mulighetsstudie	Landskapsarkitekt Tone Telnes, FESTE Landskap Arkitektur Sør AS
19:00	Pause med enkel servering	
19:15	Hva ønsker du for Ubergsmoen? Innspill fra publikum	Rådgiver Gro Hege Hansen, Agder fylkeskommune
20:20	Avslutning	Varaordfører Arild Flate
20:30	Slutt	

“Drive-in”-stemning på plassen foran kaféen

Spørsmål 1.A

Hva vil du vise frem av Ubergsmoen i 2025?

Oppsummert ordschy

Svarene vi fikk ble samla og satt inn i en ordschy der de temaene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem.

3 på topp:

- Kafeen
- Tangen næremiljøanlegg
- Ubergsfjell

Men også Lillestedammen, elva, butikken, Ubergsvann, turstier og båtturer på elva står frem.

Illustrasjonen viser en ordschy der de stedene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem

Spørsmål 1.B

Hvordan ønsker du at Ubergsmoen skal være i 2040?

Oppsummert ordsky

Svarene vi fikk ble samla og satt inn i en ordsky der de temaene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem.

4 på topp:

- Flere friluftaktiviteter
- Møteplass og forskjøning ved butikk og kafe
- Bedre skilting
- Tilrettelagt for besøkende

Men også bedre tilgjenglighet til vannet, utvikling av Engene, badstue, flere boliger og næring står frem.

Illustrasjonen viser en ordsky der de stedene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem

Spørsmål 2

Hva skal til for at det blir mer attraktivt å bo på Ubergsmoen?

Hvilke aktiviteter og møteplasser blir viktige?

Oppsummert ordsky

Svarene vi fikk ble samla og satt inn i en ordsky der de temaene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem.

3 på topp:

- Turstier som binder stedet sammen
- Infopunkt ved butikken
- Møteplass og forskjøning ved butikk og kafe

Men også generasjonsboliger/eldreboliger, byggeklare tomter, grønt møtested ved elva bak butikken, kafe og å bruke butikken står frem.

Illustrasjonen viser en ordsky der de stedene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem

Spørsmål 3

Hvilke type næringer passer her? Er det noe som finnes her i dag, som vi kan bygge videre på?

Hva må til for at nye næringer og arbeidsplasser kan komme hit?

Oppsummert ordsky

Svarene vi fikk ble samla og satt inn i en ordsky der de temaene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem.

4 på topp:

- Gårdsbutikk
- Butikk
- Vinmonopol
- Kafé

Illustrasjonen viser en ordsky der de stedene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem

Spørsmål 4

Hvordan kan friluftsområdet og grendehuset ved Tangen videreutvikles?

Oppsummert ordsky

Svarene vi fikk ble samla og satt inn i en ordsky der de temaene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem.

3 på topp:

- Badstue
- Oppussing av bygg
- Bedre synlighet, sikkerhet og skilting

Men også båt plass og båtslipp, rydde ved vannet, brygge står frem.

Illustrasjonen viser en ordsky der de stedene som ble nevnt flest ganger er de som trer tydeligst frem

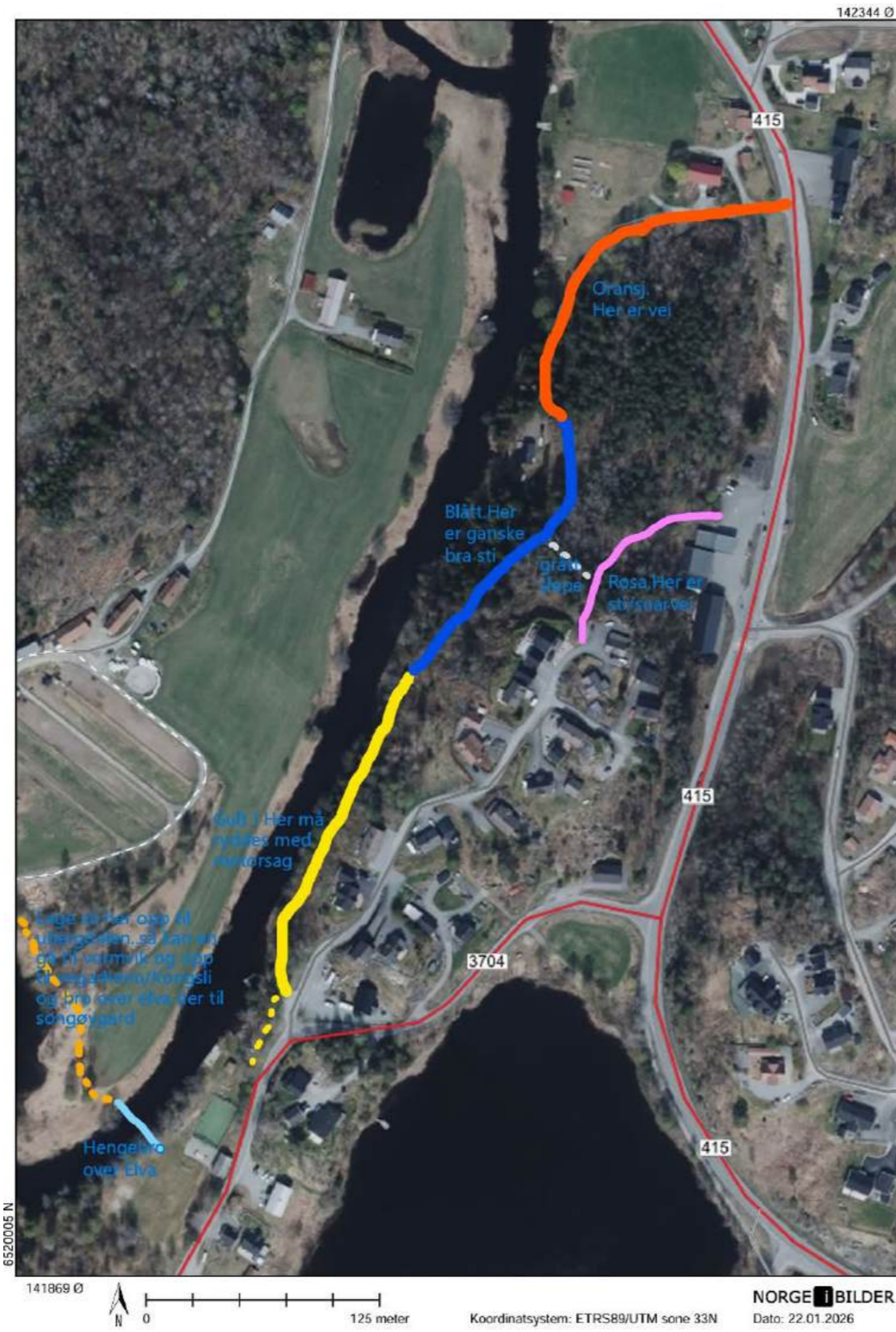
Innspill med kartillustrasjoner

Innspill til mulig sammenkobling av stier og tilrettelegging for badeplass ved elva på Engene og i Ubergsvann.

Steingjerde på Engene

Illustrasjonene viser kartfesting av ulike innspill som har kommet til i løpet av prosessen. Stiene og tiltakene som er foreslått er ikke avklart med grunneiere og er kun ment som innspill til mulig tilrettelegging

Innspill til stikoblinger på Tangen

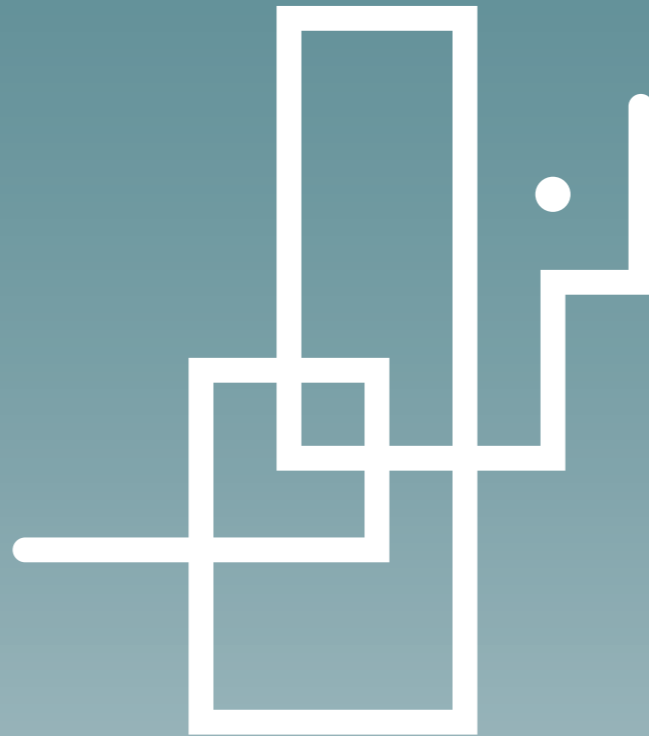

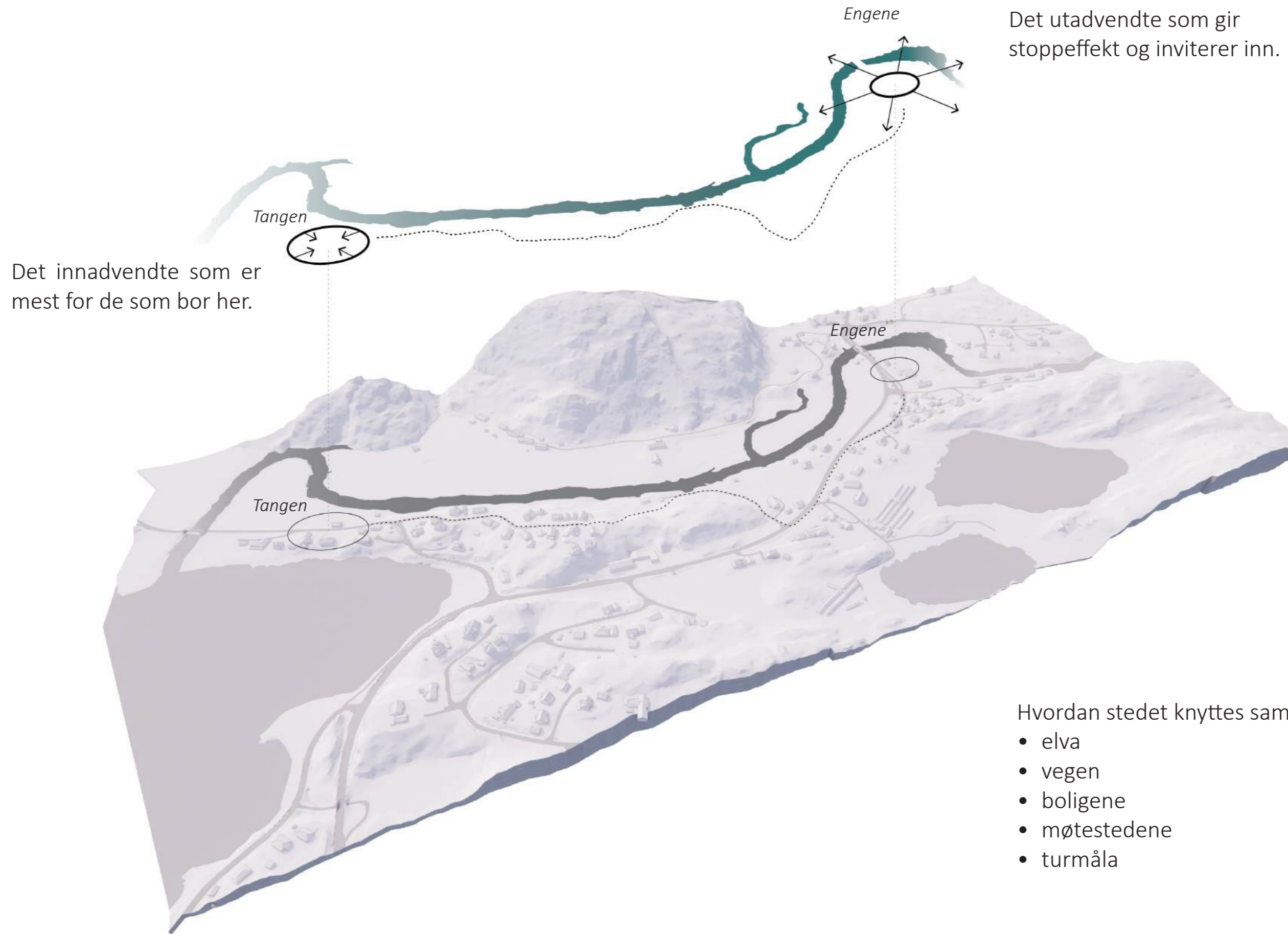
Innspill til tiltak ved elva på Engene

Innspill til tiltak på Kolfjattangen

STEDETS MULIGHETER

Det innadvendte som er mest for de som bor her.

Det utadvendte som gir stoppeffekt og inviterer inn.

Hvordan stedet knyttes sammen:

- elva
- vegen
- boligene
- møtestedene
- turmåla

Illustrasjonen viser et modellstudie av Ubergsmoen med terrengformer, bebyggelse, vegen gjennom og elva som former stedet

OPPLEVELSEN AV STEDET

- Elva og vannet preger opplevelsen av stedet. Den avgrensner og rammer inn stedets bebyggelse. Mellom Engene og Tangen er elva et viktig, fysisk, sammenbindende element. Men den er ikke lett tilgjengelig slik situasjonen er idag. Er den viktigst som visuelt element og naturstruktur? Eller kan det gjøres en tilrettelegging som tar elva mer i bruk som opplevelseselement på stedet?
- Vegen gjennom stedet er i dagens situasjon den viktigste sammenbindende åra som stedet fungerer utfra. Opplevelsen av stedet defineres i stor grad av hva man ser idet man kjører gjennom stedet. Hvordan kan dette utnyttes og forbedres?
- Boligområdene gir en annerledes definisjon og opplevelse av stedet. Hvordan disse er plassert og koblet sammen til stedets interne infrastruktur, kvaliteter i natur og landskap, servicetilbud og møtesteder er viktig.
- Møtestedene er viktige for å gi stedet bokvalitet, identitet og tilhørighet.
- Turmåla er viktige for å gi opplevelser, tilhørighet og forståelse av stedet. I tillegg til å gi mulighet til folkehelse.

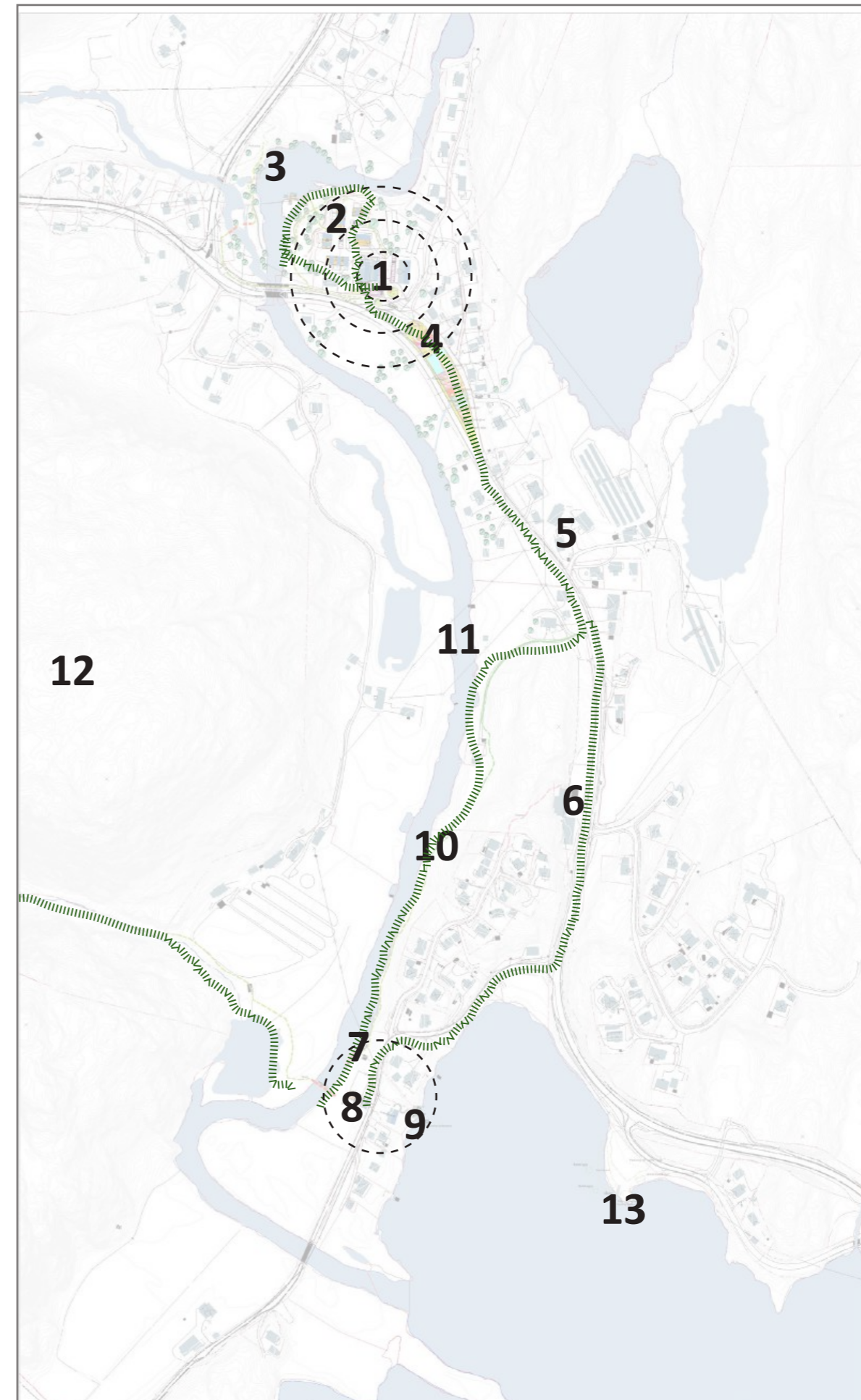
Illustrasjonene viser de omtalte hovedelementene som preger opplevelsen av stedet

De nummererte tiltakene under viser til nummerene på kartet. De inrammede tiltakene fra ordskyene, er tatt med inn i plangrep og illustrasjoner i løsningsforslagene.

- 1** - Sentrumstiltak - møteplass - stoppeffekt
- 2** - Sentrumsboliger ved elva
- 3** - Friluftsanlegg (sauna/bading/kajakk) ved elva
- 4** - Park og Gamlegata

- 5** - HonningMoen - videreutvikle gårdsbutikk
- 6** - Hva kan skje på bensinstasjonen?

- 7** - Brygge og elvekant - tilrettelegge for opphold
- 8** - Uthuset - bygge om med nye funksjoner
- 9** - Badstue ved vannet

- 10** - Turveg og blågrønn infrastruktur - Rundløype?
- 11** - Elva

- 12** - Turmål Ubergsfjell
- 13** - Bading, bobil, båtutsett

Illustrasjonen viser kartfesting av tiltakene som er tatt med videre i ideskisser og referert til med referansebilder

Elementer å spille på

Vi har festet oss ved noen naturlige kvaliteter å hente fram og "foredle". Det kom innspill om å lage park der det gamle Vikhuset står, siden dette er i dårlig forfatning og ligger an til å bli revet. Vi syns ideen om et parkdrag mellom fylkesvegen og gamlevegen er spennende å forfølge. Her kan elementer fra stedet legges inn som visuelle elementer (blikkfang) og opplevelser som kan gi aktivitet. Vi har lyst til å synliggjøre HonningMoen med fargeglade bikuber, blomsterenger og blomstrende trær. Steingjerdene som finnes langs elva kunne være et motiv å ta igjen som romdannende elementer i en slik park. Den vesle trehytta noen har bygd i seljetreet i krysset, er et morsomt element som kunne tas med videre som blikkfang. På Tangen syns vi uthuset er spennende å gjøre mer ut av. Hvordan elva kan gjøres mer tilgjengelig og synlig som kvalitet og utgangspunkt for stedet, er også viktig.

Bildene under viser til:

- 1_HonningMoen og gårdsbutikken. Bikuber og blomsterenger som parkelementer
- 2_Steingjerder som avgrensning og innramming
- 3_Buss-stopp, informasjonsvegg og trehytte? som blikkfang
- 4_Park langs den gamle Telemarksvegen (Gamlegata)
- 5_Gjøre noe positivt ut av Vikhustomta. Lekeplass er foreslått.
- 6_Ny bruk og ombygging av uthuset på Tangen
- 7_Synliggjøre og bruke elva mer, både på Engene og på Tangen

Gangforbindelser og turmål som knytter sammen

For å få folk ut på tur, for å skape gode møtesteder og fine turmål ute i naturen og med fine landskapsopplevelser, kunne nye tiltak vært å etablere noen fine arkitekturinstallasjoner, små hytter, godt tilpassede gangbruere og lett forståelig skilting som viser vei. Dette kan være i form av dagsturhytter eller steder å komme inn og i ly for vær og vind, med ovn og med utsikt. En sauna ved elva ville være en fin kvalitet å kunne tilby både lokalbefolkning og besøkende. Med opplevelsen av elvelandskapet og bading til alle årstider. Etablere koblinger for å komme opp på nuter og fjelltopper, kartlegge og supplere manglende universell tilkomst, knytte sammen stedet. Få på plass skilting for å vise vei og for å fortelle om stedet, historien, naturen og landskapet. Dette kunne være et nytt lag som vil supplere dagens infrastruktur og knytte stedet bedre sammen.

Under er det vist referansebilder av denne typen tiltak og prosjekter:

- badstue på vannet (Soria Moria på Dalen, Vannvegens fortellinger),
- ombygde gamle koier til dagsturhytte (Sogevegen om Nutheim),
- skilting for å informere og vise veg (Seljordtråkk),
- fortellinger om natur og fugletårn som aktivitet og læringsstasjon (Flatsjå Naturlab),
- gangbaner for å gi forbindelser i bratt terreng (Tretoppvegen i Fyresdal),
- hengebru over elva og
- tråkkestein over elva (Naturlab Flatsjå).

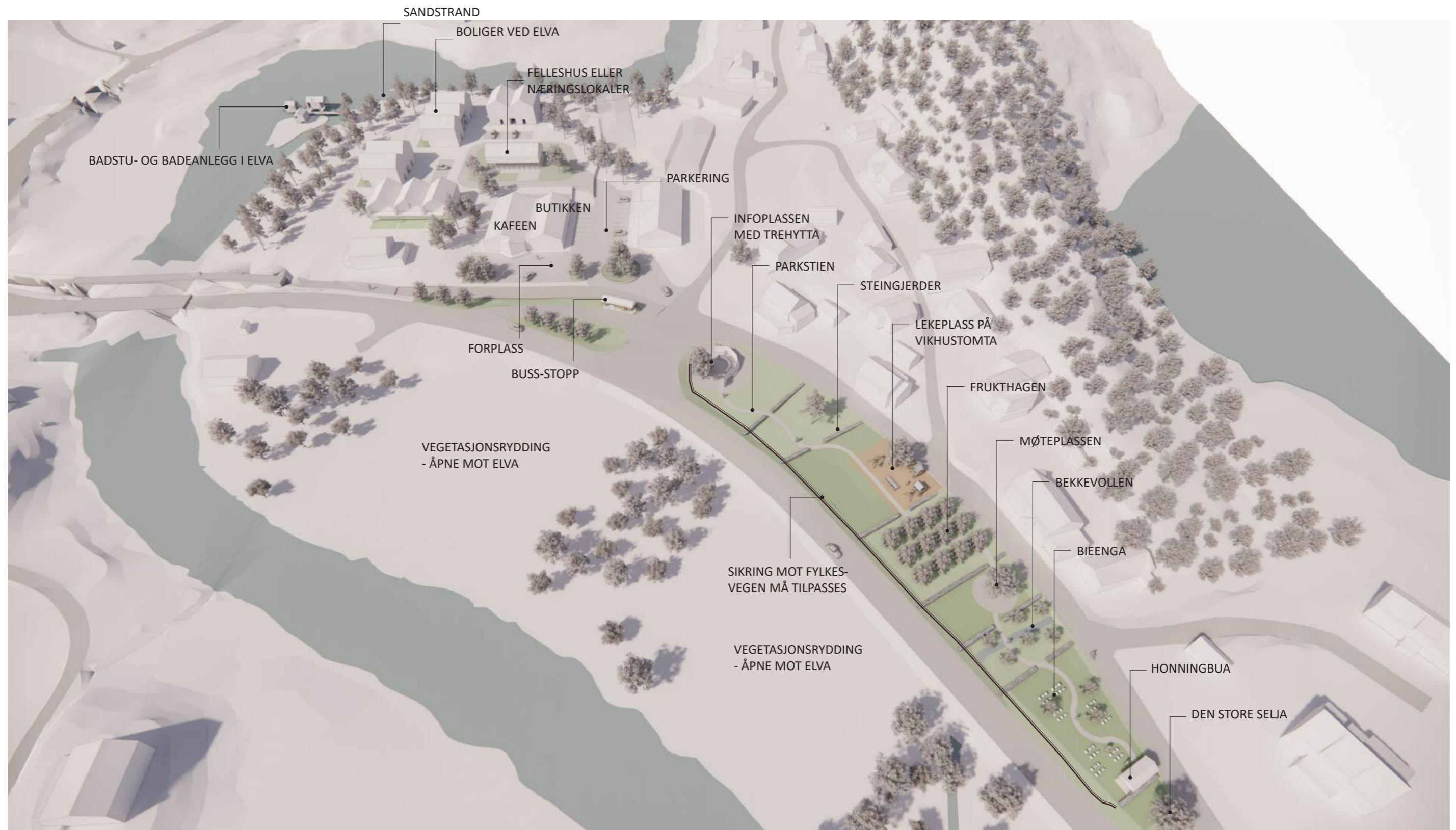
Illustrasjonen viser kart med infrastruktur og forbindelser som også kan få et nytt lag med turmål

LØSNINGSFORSLAG

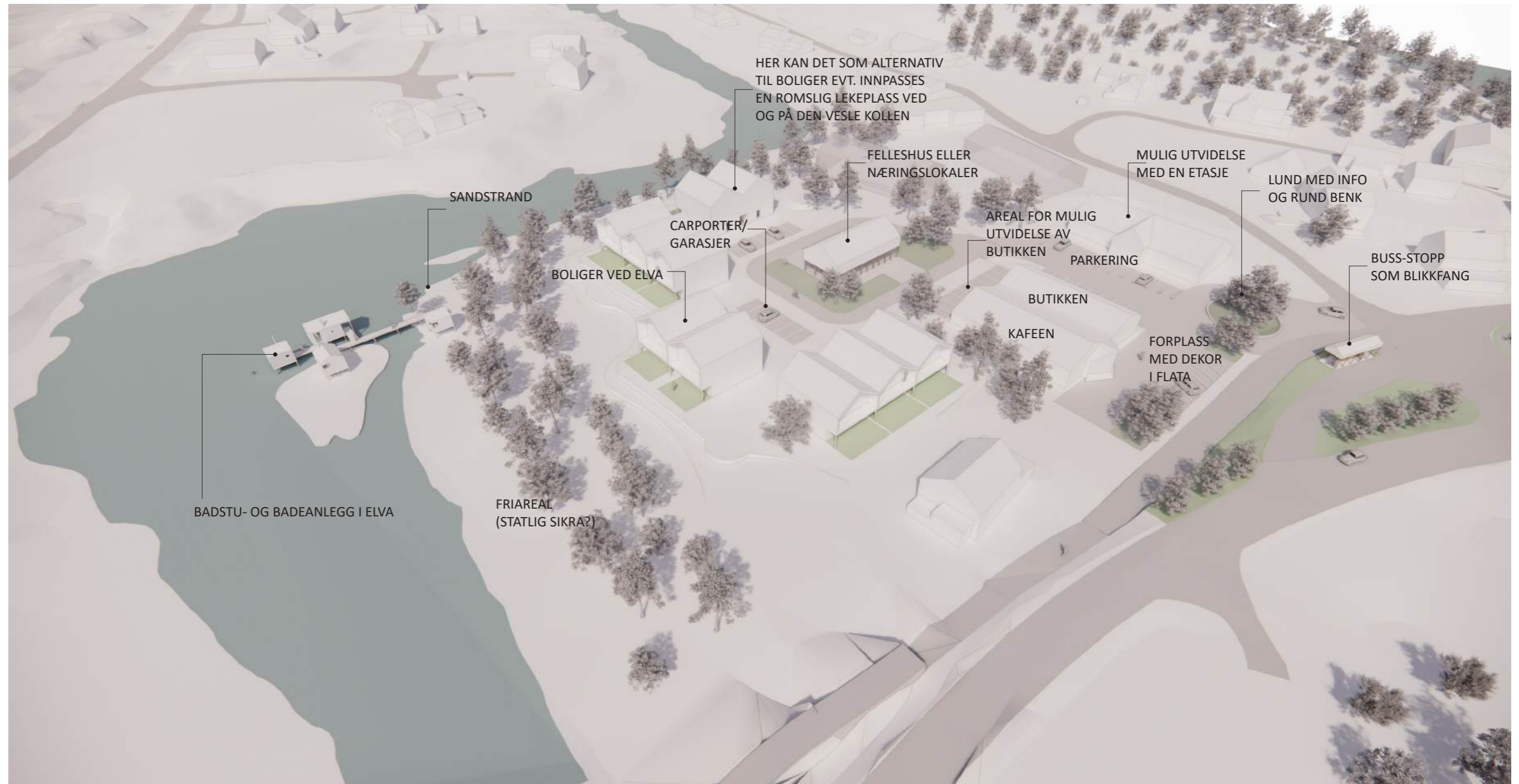
FOKUSOMRÅDE ENGENE

Illustrasjoner og planskisser som følger viser tiltak på Engene med boliger ved elva, på flata bakenfor butikken og et sentralt parkdrag mellom fylkesvegen og gamlevegen. Boligene er vist som type leiligheter i en eller to etasjer, bygd sammen i en slags rekkehustypologi, som bryter ned opplevelsen av de store volumene. Hvordan et slikt område skal utvikles avhenger selvsagt av mange faktorer. Men illustrasjonene viser at det her kan være plass til en vesentlig boligutvikling sentralt på stedet. Det andre hovedelementet som er lagt inn, er parkdraget langs veien. Dette kan være viktig både som blikkfang og en type aktivitetsarena. I tillegg er det vist et badstu- og badeanlegg ved elva. Dette kunne utvikles som en attraksjon og tilbud til besøkende i tillegg til å være et fint møtested for lokalbefolkningen og knyttet til et bomiljø ved elva. Utleie av kajaker med brygger og strand for utsetting kunne også integreres i et slik anlegg. De ulike delene kan skje i samspill eller hver for seg. Et bade- og aktivitetsanlegg ved elva kan skje uten utbygging av boliger og omvendt. Og et næringsbygg med ulike aktivitetstilbud kunne evt skje i samspill med utvikling av området som friområde og bade- og aktivitetsanlegg knyttet til elva. Innpassing av en lekeplass ville også vært et positivt element.

Illustrasjonen viser planskisse i målestokk 1:1000_Boliger og tilrettelegging ved elva, butikken og kafeen. Badstu- og badeanlegg ved elva

FOKUSOMRÅDE ENGENE: BOLIGER OG TILRETTELEGGING VED ELVA, BUTIKKEN OG KAFEEN

Illustrasjoner og referanser på nye boliger i rekke og tun og med et sentralt bygg som kan brukes til fellesfunksjoner eller som næringslokaler med ulike aktivitets- og utleietilbud

Elveboliger og felleshus med ulike aktiviteter

Terrenget må løftes til kote 79, dvs stedvis opp ca 1,5m fra dagens nivå. Vi har lagt inn terrengmurer i kombinasjon med grønne, "bølgende" tereng-former som tar opp høydeforskjellen mellom boligene og elvekanten. Boligene er lagt som en krans rundt et tun med Felleshus. Dette kan være et bygg med ulik bruk, enten som lokalt aktivitetshus eller med ulike typer næringsaktiviteter, som utvidet gårdsbutikk, utleie av kanoer/kajaker for tur på elva eller andre ting. Innpassing av garasjer/carportar bør tas med. Fordeling av boliger opp mot friareal og lek må vurderes.

FOKUSOMRÅDE ENGENE: BOLIGER OG TILRETTELEGGING VED ELVA, BUTIKKEN OG KAFEEN

Illustrasjonsfoto som viser til hvordan det å utvikle et badstu- og badeanlegg ved elva ville være en attraksjon og fint tilbud som tar i bruk elva som opplevelse. Bruke kombinasjon av nybygg og gjenbruk av gamle bygg satt sammen i et slags badstu-tun..

Feste Landskap • Arkitektur Ubergsmoen mulighetsstudie

Badstu- og badeanlegg

Å utvikle et badstu- og badeanlegg, gjerne i kombinasjon med kajakkutsett ved elva, ville være en attraksjon og fint tilbud som tar i bruk elva som identitetsskapende opplevelse. Dette ville også være viktig som møteplass for lokalbefolkningen og som miljøskapende faktor for et nytt boligtilbud her. Det har kommet innspill om at vestsida av elva med tangen som går ut her (Holmen?) også kunne vært aktuell å sett på med slik type tiltak. Vi har illustrert ideen med en kobling til østsida av elva knyttet opp mot boliger, aktivitetshus og butikk og kafe. Dette kan selvsagt gjøres på mange ulike måter. Men poenget er at stedet har fine kvaliteter og muligheter i denne sentrale elvesvingen. Den naturlige elvebredda må sikres for allmenn ferdsel. 43

FOKUSOMRÅDE ENGENE: PARKSTRUKTUR OG BLIKKFANG

44 Illustrasjoner og referanser på hvordan små arkitekturinstallasjoner og fargerik møblering av uteområder kan brukes som blikkfang

Blikkfang

For å skape stoppeffekt for de som kommer forbi langs vegen, vil det være viktig å legge til noen nye elementer ved butikken/kafeen. Buss-stoppen kunne utformes med et lite bygg som var noe mer enn bare et vanlig buss-skur. Trehytta i selja kunne blitt et liten "arkitekturinstallasjons-smykke", et informasjonspunkt der det fortelles om stedet og hva som skjer her kunne utformes som en paviljong og portal inn til en park med opplevelser og aktiviteter som forteller om stedet. Plassen foran butikken kunne fått et nytt "gulvteppe", i form av belagte flater eller dekormønster med asfaltmaling. Trekker og en liten lund for å skape en hyggeligere ramme. Åpne i vegetasjonen mot elva.

Feste Landskap • Arkitektur Ubergsmoen mulighetsstudie

FOKUSOMRÅDE ENGENE: PARKSTRUKTUR OG BLIKKFANG

Illustrasjoner og referanser på blomsterenger og bikuber som del av parkinnholdet

Parkstruktur

En park som gjennom bruk av lokale visuelle elementer og aktiviteter gir opplevelse av og forteller om stedet. Vi syns det ville være spennende og naturlig å bruke HonningMoen sin aktivitet knyttet til produksjon og salg av honning som et viktig element her. Fargerike bikuber, blomsterenger og blomstrende frukttrær, og gjerne også at Honningbua med vippsbutikken kunne fått plass her. En stedstilpasset trafikksikring må innpasses mellom fylkesvegen og parken. Dette kan gjøres med lave gjerdelsninger i kombinasjon med hekk eller som langsgående steingjerde.

FOKUSOMRÅDE ENGENE: PARKSTRUKTUR OG BLIKKFANG

Illustrasjoner og referanser på hvordan installasjoner og møblering av uteområder kan brukes som blikkfang

Parkstruktur

Steingjerdene som finnes på stedet kunne også brukes som gjenkjennende identitets-element i en slik park. Gjerdene kunne brukes til å dele inn i ulike parkrom og soner, der ulike aktiviteter og opplevelser kan skapes. Terrangforskjellene som finnes her kunne gi mulighet for å skape sitteplasser og kanter under trærne, en slyngende sti kunne legges inn for å gi mulighet for en fin parkvandring gjennom ulike soner av parken. En slik sti kunne også bygges som sykkeløype, om man tenker seg parken mer som et helhetlig lekeanlegg. Eller dette kunne gjøres i en kombinasjon. Det må lages gode, grønne løsninger for håndtering av overvann.

FOKUSOMRÅDE ENGENE: PARK OG STOPPEFFEKT

- Nytt tre
- Nye koter
- Tursti
- Eksisterende steingjerde
- Tosidig steingjerde
- Lyng (ulike fargefelt)
- Blomstereng (ulike fargefelt)
- Klippede gressflater
- Gressbakke/eng
- Tilsådde grusflater
- Grus
- Asfalt
- Nytt bygg
- Asfalmønster
- Blikkfangelementer
- Bikuber
- Parksti

Illustrasjonen viser planskisse i målestokk 1:1000_Parkstruktur langs gamlevegen

FOKUSOMRÅDE TANGEN

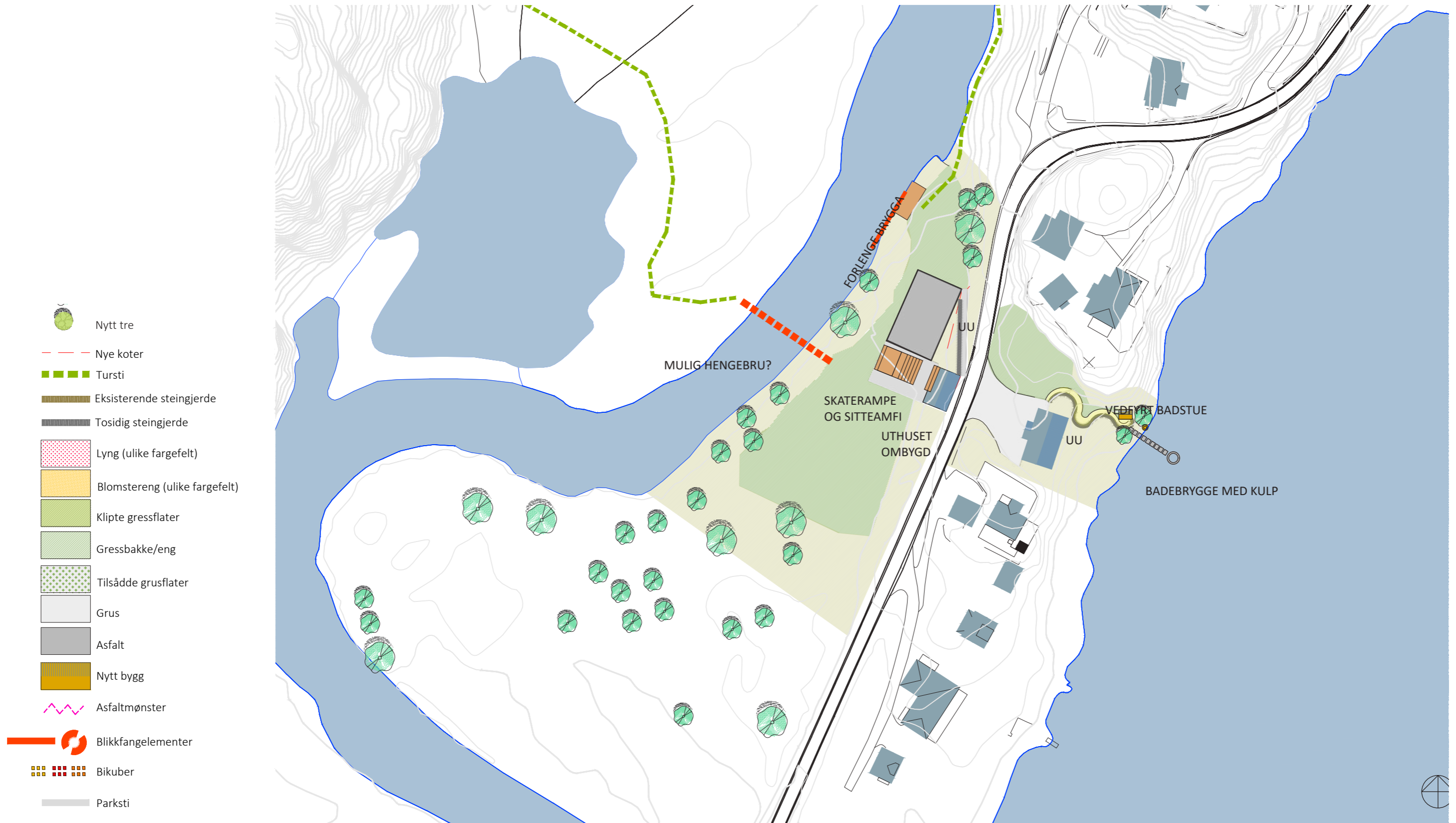
Nærmiljøanlegget og grendehuset på Tangen har allerede mange fine kvaliteter og aktiviteter. For å gi noen nye tilskudd har vi sett på noen ideer til ny bruk av uthuset og til hvordan en badstue og badebrygge med badekulp kan innpasses ved vannet, på østsiden av grendehuset. Referansefotoene under illustrerer dette.

Bildene under viser til:

- 1_Skyvelemmer som kan åpne deler av veggen
- 2_Bygd badekulp i vannet som evt kan varmes opp
- 3_Badebrygge med badekulp
- 4_Terrengmurer som kan gi grønne ganger med trillbar tilkomst
- 5_Enkel vedfyrt badstue

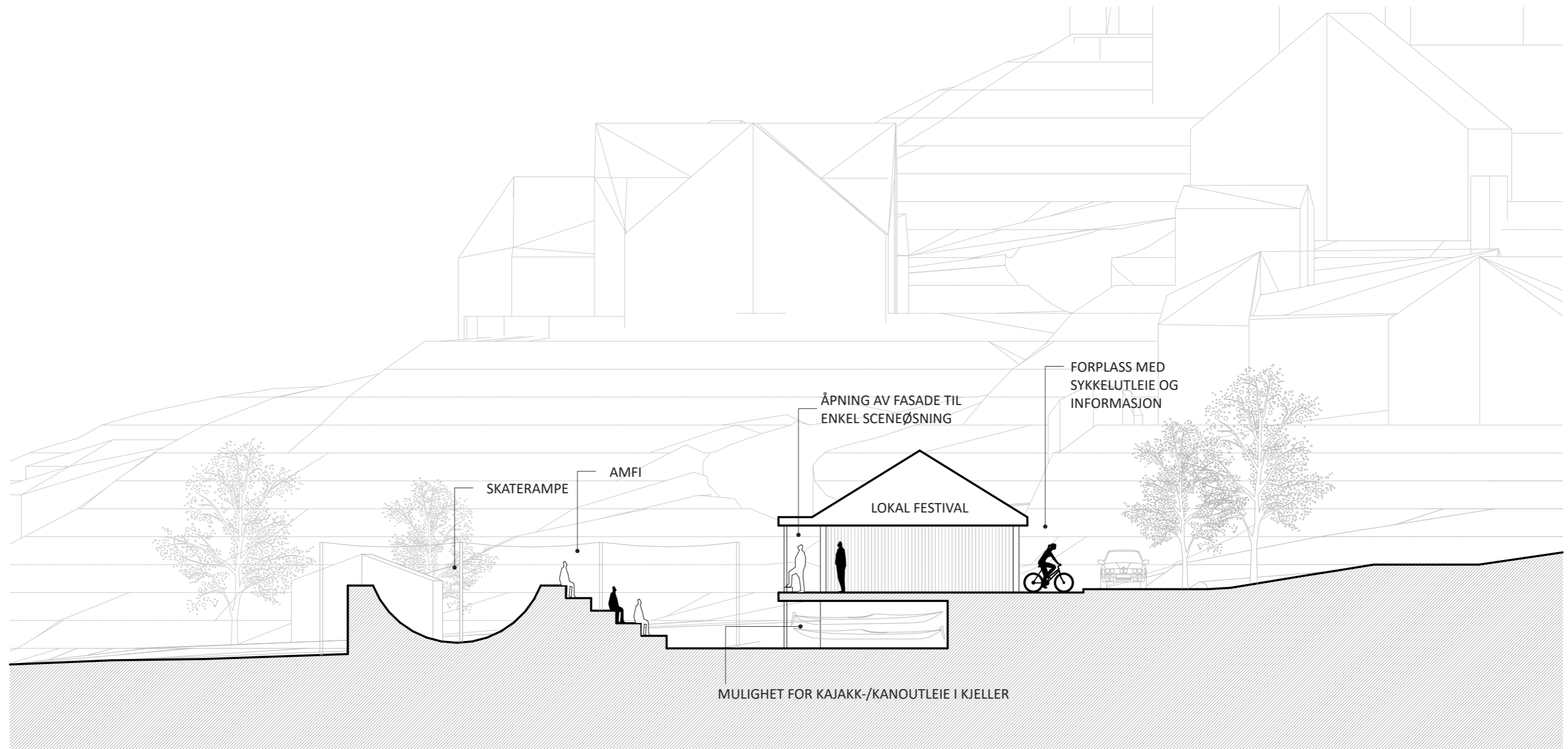

FOKUSOMRÅDE TANGEN: NÆRMILJØANLEGGET OG GRENDEHUSET

Illustrasjonen viser planskisse i målestokk 1:1000_Nærmiljøanlegget og Grendehuset på Tangen

FOKUSOMRÅDE TANGEN: OMBYGGING OG NY BRUK AV UTHUSET

Bilder av uthuset slik det ser ut idag

Lokal Festival!

Det vesle uthuset ligger sentralt plassert midt mellom vegen og nærmiljøanlegget. Det kunne åpnes slik at det henvender seg med ulike funksjoner både mot vegen og mot aktivitetsanlegget. Hva med å lage en ny sceneløsning her? Ved å åpne deler av veggene kunne bygget blitt en slags innendørs/utendørs scene. Man hadde hatt en fiks ferdig "bakstage"-løsning inne i huset og ved å bygge en større skaterampe i kombinasjon med et sitteamfi, ville dette kunne blitt et morsomt, lite sceneanlegg. Her kunne det arrangeres lokale konserter og framføringer. Kjelleren kunne fått plass til kajaker for evt utleie og kanskje det også kunne innpasses sykkelutleie og informasjonsvegg mot vegen?

FOKUSOMRÅDE TANGEN: BADSTUE OG BADEBRYGGE MED KULP VED VANNET

Bildene viser grendehuset med kobling mot vannet

Badstue ved vannet

I innspillene som kom i folkemøtet var det mange som ønsket seg badstue knyttet til anlegget på Tangen. Vi har sett på en mulighet for å innpasse en enkel vedfyrt badstue nede ved Ubergsvannet. Referansebildene på side 48 viser til hvordan en badstue kunne kobles sammen med badebrygge med badekulp integrert. Ved å innpasse terrengmurer kunne anlegget gjøres universelt tilgjengelig på en fin måte.

I planskissa på side 59 har vi også vist mulighet for å innpasse universell tilkomst fra uthuset og ned på aktivitetsflata.

VEIEN VIDERE

Som påpekt i innledningen er tiltakene som er foreslått i denne rapporten kun visualiserte ideer og innspill. De er ikke formelt avklart med grunneiere eller andre beslutningstakere. Før noen av disse tiltakene kan gjennomføres, må de inn i mer formelle planprosesser eller det må gjøres skriftlige avtaler med grunneiere eller andre aktører/myndigheter (f.eks. søknad om statlig sikring av elvebredden ved Engene).

Noen tiltak kan være enkle å gjennomføre uten lange planprosesser og som del av en enklere tiltaksplan. Andre tiltak, som f.eks. boligutbygging og tiltak som krever godkjenning fra vegmyndigheter, NVE eller andre, vil kreve formelle planer.

Ting det er viktig å jobbe videre med/avklare/sjekke ut:

- Trafikale utfordringer i kryssområdet på Engene - her bør det lages en detaljplan for oppstramming av kryssområdet, innpassing av buss-stopp ift sikt og lesbarhet, avgrensning mot parkeringsarealer og tydelige, lesbare gangsoner. Løsninger for syklistene. En slik plan må ikke bli en ren trafikkplan, men ivareta ønsker om stopp-effekt, blikkfang, møtested og hyggelige, grønne rammer. Viktig samarbeid med Agder fylkeskommune. Kan trafikksikringsmidler søkes? Fylkekommunen har også stedsutviklingsmidler som kan søkes til både videre arbeid med gjennomføring av tiltak.
- Plan for håndtering av overvann må være del av en slik detaljplan.

- Landskapsplan på forprosjektnivå for parken med elementer som ønskes innpasset. Avklaring mot vegmyndigheter og grunneiere. Overvannshåndtering. Bruk av stedegen vegetasjon og lokal materialbruk.
- Hvordan innspillene forholder seg til gjeldene reguleringsplan må avklares. Om dette er tiltak man ønsker å gå videre med, må det vurderes hva det vil si av evt. planendringer eller tilpasninger.
- Sjekke ut om elvebredden på Engene burde søkes inn som statlig sikret friluftslivområde. I denne ordningen kan det søkes midler til etablering med noen konkrete starttiltak, som f.eks. parkering og turvegetablering. I tillegg kan man årlig søke midler til videre opparbeiding ihht en overordnet forvaltningsplan. Denne ordningen kunne være en fin måte å etablere en start på tiltak langs elva på Engene. Nærmiljøanlegget på Tangen har allerede denne ordningen.
- Badstue, badebrygge/-kulp og ombygging av uthuset på Tangen er tiltak der det kan søkes om midler fra Spillemiddelordningen og Sparebankstiftelser. Tiltakene må tegnes ut og byggemeldes, men trenger trolig ikke reguleringsendringer.
- Turveger og skilting for å vise veg eller for å fortelle om stedet, kan også gjennomføres gjennom spillemiddelordningen.
- Miljødirektoratet har også midler de deler ut gjennom klimasatsordningen eller som del av ordninger knyttet til naturrestaurering. Her kan det kanskje være noe å jobbe videre med knyttet til elva og vassdraget.
- Om man ønsker å jobbe videre med noe mer spektakulært og kunstnerisk som del av å skape stopp-effekt, kan også støtteordninger fra KORO (Kunst i offentlig rom) være verdt å sjekke ut.

En overordnet tiltaksplan

Vår erfaring er at det kan være en god idé å samle de tiltakene man ønsker å gå videre med i en overordnet tiltaksplan. Denne kan brukes som et dynamisk dokument der de ulike tiltakene får sin beskrivelse, budsjett, plan for kostnader og hvor man kan søke midler fra ulike støtteordninger. Hvert tiltak kan organiseres med en arbeidsgruppe og samarbeidende aktører.

Men samtidig bør det være en prosjektgruppe som holder i helheten og organiserer arbeidet med tiltaksplanen. Det organiseres ofte også med en styringsgruppe på toppen for å forankre inn i kommunen sine styringsorganer. På denne måten kan ulike type store og mindre tiltak gjennomføres innenfor en helhet og ses i sammenheng. Noe som ofte er en fordel når man skal søke midler til gjennomføring og trenger å beskrive tiltakene som del av et overordnet grep og en helhetlig tanke omkring stedsutvikling.

Fotoreferanser:

side 42:

- 1_ Wohnhaus bei Steyr von Mia2 Architektur
- 2_ Lauren Stimson, FAAR, ASLA
- 3_ Boris Gandy / Architecte diplômé d'Etat / Nancy

side 43:

- 1_ www.kotona.com/articles/liisa-takkunens-clt-house?utm_source=Pinterest&utm_medium=organic
- 2_ www.elitejetsetter.com/incredible-floating-sauna-and-dock-in-tofino/
- 3_ Riksantikvarens rapporter 7. "En skogsbygd på Sørlandet", Arne Lie Christensen. ISSN 0333-2551 ISBN 82-90359-15-2

side 44:

- 1_ www.sebastiancox.co.uk/sylvascope
- 2_ ghform.com/product/cirkular-baenk/
- 3_ uk.pinterest.com/pin/696439529902285912/

side 45:

- 1_ morningchores.com/important-steps-when-starting-an-orchard/
- 2_ www.pamatyklietuvoje.lt/lankytinos-vietos/gintauto-grigaicio-bitynas/4737
- 3_ prestegaardshagene.no

side 46:

- 1_ uk.pinterest.com/pjsbyrne2012/andy-goldsworthystone-walls/
- 2_ Cicada Landscape Architecture- do ARCH | Архитектура Дизайн
- 3_ lala.no/Project/manglerud-sykkelpark/

side 48:

- 1_ www.lakeflato.com/project/paahaa-ranch/
- 2_ landezine.com/klockelund-beach-park-by-land-arkitektur/
- 3_ landezine.com/klockelund-beach-park-by-land-arkitektur/
- 4_ www.nb.no/maken/item/URN:NBN:no-nb_digibok_2008021404011/open
- 5_ www.arkitectureonweb.com/en/-/projects/cedar-cabin

FLYFOTO UBERGSMOEN 1969